

Johan Staaf
Naturskydd och tillsyn
Naturavdelningen
010-223 65 20

Naturreservatet Gåeryds rasbranter i Värnamo kommun; komplettering av syfte, ändring av föreskrifter, fastställande av skötselplan m.m.

Beslut

Med stöd av 7 kap. 5,6 och 30 §§ miljöbalken (1998:808, MB) beslutar Länsstyrelsen om komplettering av syfte, ändring av föreskrifter, fastställande av skötselplan m.m. för området Gåeryds rasbranter, som det avgränsas på bifogad karta (bilaga 1) och med de gränser som finns utmarkerade i fält.

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara och vårda ädellövskog och bokskog med dess biologiska mångfald
- bevara och vårda naturvärdesträd¹
- bevara den lundartade markfloran
- bevara förekommande Natura 2000-naturtyper i gynnsamt tillstånd
- inom ramen för bevarande av biologisk mångfald tillgodose behov av områden för friluftsliv.

Syftet ska nås genom att:

- granens utbredning begränsas
- bok och bokföryngring begränsas i ädellövblandskogen
- ett allt för tätt buskskikt hålls tillbaka
- naturvärdesträd och framtida naturvärdesträd frihuggs och hamlas
- området hålls besöksvänligt genom underhåll av informationstavla, rastbord och strövstig.

¹ Naturvärdesträd är träd med höga naturvärden och exempel på naturvärdesträd är träd som är; grova, gamla eller senvuxna. Naturvärdesträd kan även vara träd som är märkta av brandspår, träd med kulturspår t.ex. hamlade träd, träd som innehåller risbon eller hålträd. Ett naturvärdesträd kan även vara dött eller delvis dött.

Skälen enligt 7 kap. 5 § MB

I Gåeryds rasbranter är de prioriterade bevarandevärdena området ädellövskog och bokskog med dess artrika lundflora. Gåeryds rasbranter är ett Natura 2000-område där Sverige åtagit sig att långsiktigt bevara de förekommande naturtyperna nordlig ädellövskog (9020), ädellövskog i branter (9180) och näringsfattig bokskog (9110). Den artrika floran gynnas av områdets berggrund som innehåller bergarten diorit. I reservatet står även några naturvärdesträd i form av gamla hamlade lindar vilka också har ett högt skyddsvärde. Reservatets rasbrant hyser en rik lav- och mossflora.

För att uppnå och tillgodose syftet med naturreservatet beslutar Länsstyrelsen i enlighet med 7 kap. 5 § MB och med stöd av 7 kap. 6 och 30 §§ MB samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet (se **Naturreservatsföreskrifter**).

Länsstyrelsen fastställer, i enlighet med 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., bifogad skötselplan (bilaga 2), för områdets långsiktiga vård.

Länsstyrelsens beslut den 17 december 1973 (dnr 11.121-9-71) om bildande av naturreservat med föreskrifter, Länsstyrelsens beslut om upphävande av reservatsföreskrift den 29 oktober 1997 (dnr 231-9951-1997) samt Länsstyrelsens beslut den 15 december 1997 om fastställande av skötselplan (dnr 231-5943-1997) upphör att gälla i och med att detta beslut vinner laga kraft.

Naturreservatsföreskrifter**A. FÖRESKRIFTER ENLIGT 7 KAP. 5 § MB OM
INSKRÄNKNINGAR I RÄTTEN ATT ANVÄNDA MARK- OCH
VATTENOMRÅDEN**

Inom naturreservatet är det förbjudet att

1. bedriva skogsbruk eller på annat sätt skada eller transportera bort hela eller delar av levande eller döda träd eller buskar
2. borra, spränga, gräva, schakta, utfylla, tippa eller utföra annan mekanisk markbearbetning
3. anordna upplag av något slag
4. dika eller dikesrensa
5. bedriva täkt av något slag
6. uppföra byggnad eller annan anläggning. Förbudet gäller ej jaktorn.
7. framföra motordrivet fordon. Förbudet gäller inte vid uttransport av fällt vilt med mindre fordon på fastmark.
8. anlägga mark- eller luftledning, mast eller antenn
9. anlägga väg, led, bro eller spång

10. plantera in för området främmande arter
11. använda kemiska bekämpningsmedel, kalk eller andra växtnäringsämnen
12. plantera eller så skog

**B. FÖRESKRIFTER ENLIGT 7 KAP. 6 § MB OM
FÖRPLIKTELSE FÖR ÄGARE OCH INNEHAVARE AV
SÄRSKILD RÄTT ATT TÅLA VISST INTRÅNG**

Ägare och innehavare av särskild rätt ska tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas:

1. utmärkning av naturreservatet
2. uppsättning och underhåll av informationstavlor, där en informationstavla placeras vid parkeringsplatsen. Se bilaga 1.
3. underhåll av strövstig och rastbord. Se bilaga 1.
4. anläggande av eldplats
5. röjning, ringbarkning och avverkning av gran
6. röjning, ringbarkning och avverkning av bok
7. röjning av träd och buskar samt hamling och frihuggning av befintliga och framtida naturvärdesträd
8. uppläggning av grenar/stammar i s.k. faunadepåer
9. bekämpning av för området främmande och/eller invasiva arter
10. genomförande av undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden, inklusive uppföljning av bevarandemål.

**C. ORDNINGSFÖRESKRIFTER ENLIGT 7 KAP. 30 § MB OM
RÄTTEN ATT FÄRDAS OCH VISTAS INOM
NATURRESERVATET SAMT OM ORDNINGEN I ÖVRIGT
INOM NATURRESERVATET**

Inom naturreservatet är det förbjudet att

1. förstöra eller skada fast naturföremål eller liggande eller stående döda träd eller buskar eller delar av träd eller buskar
2. elda annat än med tillhandahållen eller medhavd ved
3. varaktigt sätta upp tavla, skylt, inskrift, affisch eller därmed jämförlig anordning
4. plocka eller samla in mossor, lavar eller vedsvampar, med undantag för insamling av enstaka exemplar för den artbestämning som inte låter sig göras i fält
5. plocka eller samla in växter
6. samla in ryggradslösa djur med fallor som dödar

Föreskrifterna under A och C ovan ska inte utgöra hinder för förvaltaren av naturreservatet, eller den som förvaltaren uppdrar åt, att utföra de åtgärder som behövs för att uppnå syftet med naturreservatet och som framgår av

föreskrifterna under B ovan. Föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för normalt underhåll av den skogsväg som ägare till fastigheten Gåeryd 1:34 genom servitut har rätt att använda. Undantag från föreskrift A7 gäller för fastighetsägare till Gåeryd 1:34 som genom servitut har rätt till utfart till allmänna vägen på befintlig skogsväg. Den befintliga skogsvägens sträckning genom naturreservatet framgår av beslutskartan i bilaga 1.

Från föreskrifterna undantas åtgärder för vetenskaplig undersökning eller motsvarande för vilka tillstånd erhållits av Länsstyrelsen.

UPPLYSNING

Länsstyrelsen vill erinra om att även andra lagar, förordningar och föreskrifter än naturreservatsföreskrifterna gäller eller kan komma att gälla för området.

Vid insamling av enstaka växt- eller djurexemplar för artbestämning som inte låter sig göras i fält bör fynden rapporteras till Länsstyrelsen och/eller Artportalen.

Uppgifter om naturreservatet

ADMINISTRATIVA DATA

Namn	Gåeryds rasbranter
NVR-id	2002330
Areal	3,2 hektar (ha)
Beslut om Natura 2000	Ja (SE0310337)
Kommun	Värnamo
Socken	Nydala
Lägesbeskrivning	Reservatet ligger vid den norra delen av sjön Rusken, cirka 25 km nordost om Värnamo.
Fastigheter	Gåeryd 1:6
Fastighetsägarkategori	Staten (Naturvårdsverket)
Gräns	Enligt karta, bilaga 1.
Förvaltare	Länsstyrelsen i Jönköpings län

BESKRIVNING AV OMRÅDET

Gåeryds rasbranter ligger sydost om Nydala i Värnamo kommun. Den näringsrika berggrunden, som innehåller grönstensbergarten diorit, har gett upphov till en rik växtlighet i området. Ädellövsbogen som klär sluttningen domineras omväxlande av ek, bok eller lind. I och nedanför branten finns minst fyra lindar som tidigare hamlats. Gåeryds rasbranter ligger i en trakt med lång tradition av hamling där många markägare än idag hamlar sina

träd. De hamlade träden är idag de enda spåren från den tid då naturreservatets mark utnyttjades för slätter. Trädsiktet är relativt ungt, 70–120 år, med undantag av de äldre, hamlade lindarna samt en del ek och bok.

Den lundartade markfloran har uppkommit som ett resultat av en näringsrik berggrund i en trakt med vanligen sur miljö. Här växer bland annat blåsippa, hässlebrodd, långsvingel, trolldruva, myskmadra och vårärt. I rasbranten finns även en rik flora av mossor och lavar. Exempel på arter som signalerar höga naturvärden är fällmossa, platt fjädermossa, trubbfjädermossa, grov baronmossa, korallblylav och rostfläck. Gåeryds rasbranter hyser även ett rikt fågelliv.

Bakgrund

Länsstyrelsen förklarade den 17 december 1973 ett område vid Gåeryd i Värnamo kommun som naturreservat.

Länsstyrelsen tog år 1997 fram ett förslag till skötselplan. I skötselplanen ingick gallring som åtgärd för att gynna markfloran. Detta föranledde Länsstyrelsen att den 29 oktober 1997 ta beslut om upphävande av reservatsföreskriften om avverkningsförbud. Länsstyrelsen motiverade beslutet med att åtgärden gallring stred mot föreskriften och att gallring är nödvändig för att reservatets naturvärden skall bevaras.

Under arbetet med revideringen av bevarandeplaner för länets Natura 2000-områden har Länsstyrelsen nu kommit fram till att föreskriften om avverkningsförbud åter bör läggas till beslutet för att skydda områdets ädellövskog. I samband med processen att lägga till denna föreskrift för reservatet har en ny skötselplan arbetats fram, reservatets syfte preciserats och kompletterats med omständigheter rörande friluftsliv, Natura 2000 och förvaltningsinriktning. Även övriga föreskrifter har setts över, främst har ett förtydligande skett av föreskrifterna enligt 7 kap 6 § MB om vad markägaren ska tåla.

Samråd enligt 24 och 26 §§ förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. har skett med Naturvårdsverket.

Förslag till beslut och skötselplan skickades på remiss den 24 april 2017 till Värnamo kommun och till flera föreningar. Samtidigt förelades sakägarna att inkomma med synpunkter.

INKOMNA REMISSVAR

Yttranden har inkommit från Värnamo kommun och Nydala byalag. Värnamo kommun anser att det saknas skäl till förbudet mot eldning. Kommunen menar att risken för brand är liten eftersom naturreservatet består av lövskog. Förbudet anses därför vara en onödig begränsning av

friluftslivet i området. I övrigt har kommunen inga avvikande åsikter rörande regler och skötselplan.

Nydala byalag anser att det bör göras ytterligare satsningar för att öka tillgängligheten och upplevelsevärdena. De menar att de sociala värdena är viktiga och att detta inte uppmärksammas tillräckligt. Exempel på åtgärder som föreslås är sittplatser uppe på höjden, tydligare uppmärkning av strövstig och reservatsgräns samt förbättringar av den befintliga strövstigen. Byalaget ställer sig vidare tveksamma till att skötselplanens åtgärder är tillräckliga för att bevara blomningen av den lundartade markfloran. För att gynna markfloran förordas att tätheten regleras och att vindfällan tas bort. För mycket död ved anses av byalaget kunna minska upplevelsevärdet i reservatet och kväva delar av fålskiktet. I yttrandet tas även frågan om vildsvins potentiella påverkan på naturvärdena upp. Vildsvin finns i trakten och bök har observerats inne i reservatet. De nämner nationalparken Dalby Söderskog i Skåne som ett exempel där vildsvin påverkat floran negativt. Byalaget undrar hur Länsstyrelsen tänker sig att hantera liknande problem här.

BEMÖTANDE AV INKOMNA REMISSVAR

Länsstyrelsen har beaktat Värnamo kommuns synpunkt kring förbudet mot eldning genom att tillåta eldning med tillhandahållen eller medhavd ved. Föreskrift B4 har lagts till beslutet för att ge reservatsförvaltaren möjlighet att anlägga en eldplats.

Naturresevatet har idag en markerad strövstig, ett rastbord och en rastbänk som ingår i reservatsförvaltningen. Skötselplanens bevarandemål anger att det ska finnas en markerad och väl underhållen strövstig och att den utmarkerade gränsen ska hållas i gott skick. Länsstyrelsen har beaktat önskemålet från Nydala byalag om ytterligare sittplatser. I föreskrifter och skötselplan ges utrymme för ytterligare rastbord om behov föreligger och en lämplig plats kan hittas. Därutöver bedömer Länsstyrelsen det inte vara motiverat eller prioriterat, inom ramen för reservatsförvaltningen, med fler anordningar för friluftslivet i Gåeryds rasbranter. Länsstyrelsen instämmer i Nydala byalags påpekande att en utglesning är nödvändig för att gynna lundfloran. Enligt Länsstyrelsens bedömning är skötselplanen och föreskrifterna utformade för att uppnå just detta. Vad gäller förekomst av död ved i reservatet är detta viktiga inslag i de naturtyper som är utpekade i Natura 2000-området Gåeryds rasbranter. Skulle mängden död ved i framtiden kraftigt påverka lundfloran negativt kan viss del av veden flyttas och läggas i så kallade faunadepåer på lämpliga platser i reservatet. För att möjliggöra detta har föreskrift B8 lagts till. Vad gäller vildsvinens potentiellt negativa påverkan på markfloran är förutsättningarna inte samma i Dalby Söderskog som i Gåeryds rasbranter. I nationalparken Dalby Söderskog var jakt förbjuden vilket innebar att vildsvinen där hade en fristad som de gärna uppehöll sig i. Detta medförde stora skador på floran i nationalparken. I

Gäeryds rasbranter är det däremot tillåtet att jaga vilket innebär att vildsvinsstammen kan regleras genom jakt.

Motivering

BESTÄMMELSER

Enligt 7 kap. 4 § MB får ett mark- eller vattenområde av länsstyrelsen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat.

Enligt 7 kap. 5 § MB ska i ett beslut om att bilda naturreservat skälen för beslutet anges. I beslutet ska också anges de inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med naturreservatet, såsom förbud mot bebyggelse, uppförande av stängsel, upplag, schaktning, täkt, uppodling, dikning, plantering, avverkning, jakt, fiske och användning av bekämpningsmedel. En inskränkning får innebära att tillträde till området förbjuds under hela eller delar av året.

I 7 kap. 6 § MB anges att om det behövs för att tillgodose syftet med ett naturreservat, får länsstyrelsen förplikta ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla sådana intrång som att det inom området

1. anläggs vägar, parkeringsplatser, vandringsleder, raststugor, tältplatser, badplatser, sanitära inrättningar eller liknande anordningar,
2. bereds tillträde till mark för allmänheten där allmänheten annars inte har rätt att vistas,
3. utförs gallring, röjning, slätter, plantering, betesdrift, avspärning eller liknande åtgärder, eller
4. genomförs undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.

I 7 kap. 25 § MB anges att vid prövning av frågor om skydd av områden enligt detta kapitel ska hänsyn tas även till enskilda intressen. En inskränkning i enskilds rätt att använda mark eller vatten som grundas på skyddsbestämmelse i kapitlet får därför inte gå längre än som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

I 7 kap. 30 § MB stadgas att föreskrifter om rätten att färdas och vistas inom ett område som skyddas enligt detta kapitel och om ordningen i övrigt inom området får meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, om det behövs för att tillgodose syftet med skyddet. Föreskrifterna ska gälla omedelbart, även om de överklagas.

I 2 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. anges bl.a. att länsstyrelsen ansvarar i länet för områdesskyddet.

Enligt 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ska länsstyrelsen fastställa en skötselplan för ett naturreservats långsiktiga vård. En skötselplan ska ingå i varje beslut om bildande av ett naturreservat.

Länsstyrelsen får, enligt 22 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., meddela föreskrifter enligt 7 kap. 30 § MB.

Av 2 kap. 6 § MB framgår att för en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde ska det väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. Bestämmelserna i 3 och 4 kap. ska, bl.a. vid prövning av frågor enligt 7 kap., tillämpas endast i de fall som gäller ändrad användning av mark- eller vattenområden.

Enligt 5 § förordning (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden m.m. ska den myndighet som ska tillämpa bestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken i ett ärende, i beslutet ange om den prövade anläggningen, verksamheten eller åtgärden går att förena med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna samt med den för området gällande regionplanen eller kommunala översiktsplanen.

BEDÖMNING

Länsstyrelsen arbetar med genomförande av, de av riksdagen beslutade, miljömålen. Säkerställande av god bevarandestatus för förekommande arter och naturtyper bidrar till att miljö kvalitetsmålen ”Levande skogar” och ”Ett rikt växt- och djurliv” kan uppnås.

Naturreservatet ingår i länets naturvårdsprogram och sedan år 2005 även i nätverket Natura 2000. I Länsstyrelsens och Skogsstyrelsens ”Strategi för formellt skydd av skog i Jönköpings län” pekas ädellövskog ut som en prioriterad skogstyp att bevara. Området inventerades år 1998 inom ramen för en nyckelbiotopsinventering av skyddade områden i Jönköpings län. Förutom den rika lundfloran visade inventeringen på en artrik moss- och lavflora med ett tiotal signalarter. Se artlistan i bilaga 2a.

Länsstyrelsen bedömer att områdets höga naturvärden och värden för friluftslivet motiverar ett skydd mot exploatering och avverkning av skog. Området ska därför fortsatt skyddas som naturreservat. För att bevara områdets naturvärden är området i behov av en anpassad skötsel såsom röjning av gran, begränsning av bok och hamling av lövträd. Begränsningen av bokens utbredning motiveras av bokens negativa effekt på lundfloran. Skyddet av naturvärdena i Gåeryds rasbranter stärks genom ett tydligare syfte och skärpta föreskrifter enligt 7 kap. 4, 5 och 6 §§ MB jämfört med tidigare beslut.

Grunden för det tidigare beslutet var ”områdets betydelse för kännedom om landets natur”. Syftet med naturreservatet enligt beslutet från 1973 var vagt formulerat men Länsstyrelsen har tolkat beslutet på så sätt att syftet var att bevara den typiska markfloran och därmed också ädellövskogen som markfloran växer i. Syftet i 1973 års beslut bedöms som alltför opreciserat. I det nya beslutet blir det tydligare att syftet med områdesskyddet är att bevara och vårda ädellövskog med dess rika markflora. Länsstyrelsen anser att det är motiverat med ett nytt syfte om friluftsliv enligt 7 kap. 4–5 §§ MB för att förtydliga områdets värde för besökare men också att ange att syftet om friluftslivet är underordnat syftet om att bevara naturvärdena. Syftet har också utökats så att bevarandet även omfattar förekommande Natura 2000-naturtyper i gynnsamt tillstånd. Detta i enlighet med Art- och habitatdirektivet samt 16 och 19 §§ i FOM. Syftet har även kompletterats med förvaltningsinriktning. Den förändrade utformningen av syftet bidrar därför till att förstärka skyddet av området.

Föreskrifterna enligt 7 kap. 5 § MB har skärpts genom att det blivit förbjudet att borra, spränga, gräva, tippa eller utföra annan mekanisk markbearbetning. Dessutom har föreskriften om förbud mot avverkning, som upphävdes enligt Länsstyrelsen beslut från år 1997, åter lagts till. Beslutet har kompletterats med föreskrifter enligt 7 kap. 6 § MB om vad ägare och innehavare av särskild rätt ska tåla vid skötseln av naturreservatet. Föreskrifterna enligt 7 kap. 6 § MB är ett tydliggörande av vad som ansetts gälla enligt tidigare beslut utan att ha fastställts i föreskrifter.

Det äldre beslutet har en helt annan utformning där föreskrifter riktade mot sakägare och allmänhet blandas. Genom att ersätta det äldre beslutet med ett nytt, som blir gällande i direkt anslutning till att 1973 års beslut upphör att gälla, tydliggörs områdets syfte, skäl och vilka föreskrifter som gäller.

Beslutet innebär i praktiken inte att någon del av naturreservatet Gåeryds rasbranter som beslutats av Länsstyrelsen den 17 december 1973 upphävs, att grunden för naturreservatet inskränks eller att några föreskrifter för naturreservatet permanent upphävs enligt 7 kap. 7 § MB.

Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § MB har ändrats och kompletterats jämfört med tidigare beslut.

Föreskrifterna är anpassade till reservatets syften och värden. De är främst avsedda att bevara och vårda befintliga naturvärden samt att styra det rörliga friluftslivet. Länsstyrelsen har enligt 7 kap. 25 § MB avvägt föreskrifterna för området mot sakägares intresse och bedömer att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Detta beslut är förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. MB och med den för området gällande översiktsplanen.

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bedömer Länsstyrelsen att de föreslagna ordningsföreskrifterna enligt 7 kap 30 § MB innebär så begränsade kostnadsmässiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för en konsekvensutredning av regelgivningen.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen (Miljö- och energidepartementet) **genom skrivelse till Länsstyrelsen** – se bilaga 4 (formulär 23).

Upplysning

Beslutet kungörs i länets författningssamling samt i berörda dagstidningar. Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § MB träder i kraft den 29 december 2017 och de gäller omedelbart även om de överklagas. Kungörelsen införs i Värnamo Nyheter den 7 december 2017, vilket innebär att eventuella överklaganden ska ha inkommit till Länsstyrelsen senast den 28 december 2017.

I den slutliga handläggningen av detta ärende, i vilket vikarierande landshövding Anneli Wirtén beslutat och naturvårdshandläggare Johan Staaf varit föredragande, har även avdelningschef Per Hallerstig och enhetschef Malin Lund deltagit.

Anneli Wirtén

Johan Staaf

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Skötselplan med bilagor
3. Sakägarförteckning
4. Hur man överklagar
5. Sändlista

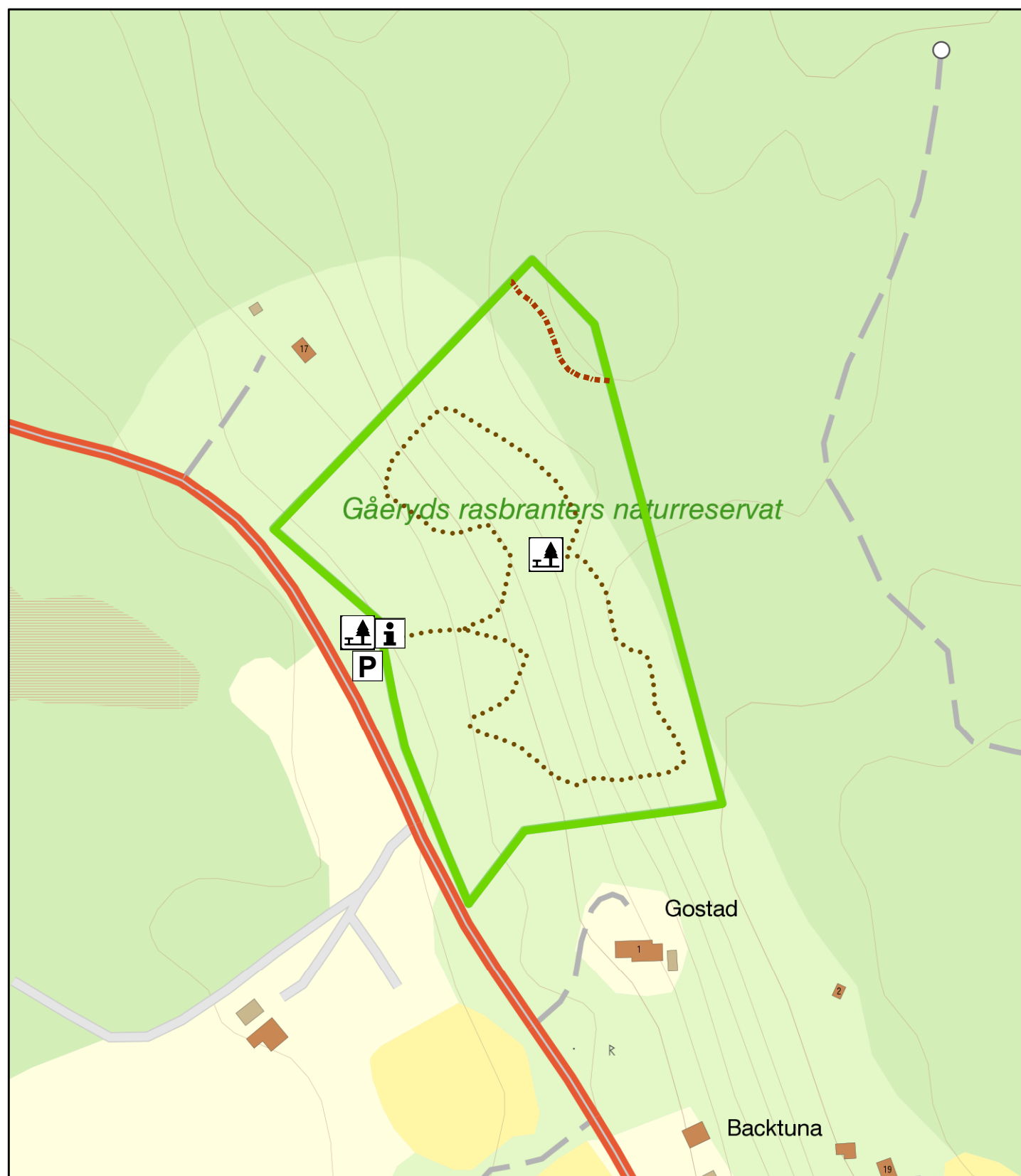
Naturreservatet Gåeryds rasbranter

Bilaga 1

Beslutskarta

Tillhör Länsstyrelsens beslut

Dnr: 511-3901-2017 Datum: 2017-12-01

1:2 500

Länsstyrelsen
i Jönköpings län

© Lantmäteriet Geodatasamverkan
© Länsstyrelsen Jönköping

Bord/bänk

Parkering

Informationsskylt

..... Strövstig

----- Skogsväg

□ Naturreservatsgräns

Skötselplan för naturreservatet Gåeryds rasbranter i Värnamo kommun

Innehållsförteckning

SKÖTSELPLANENS GILTIGHETSTID.....	2
1. SYFTET MED NATURRESERVATET	3
2. BESKRIVNING AV OMRÅDET	3
2.1 Administrativa data	3
2.2 Topografi, geologi och hydrologi	4
2.3 Historik och markanvändning	4
2.4 Växt- och djurliv	5
2.5 Friluftsliv	5
2.6 Bebyggelse och anläggningar	5
2.7 Källförteckning	6
3. MÅL OCH SKÖTSELÅTGÄRDER FÖR NATURRESERVATET	6
3.1 Övergripande mål med skötseln	6
3.2 Skötselområden med bevarandemål och åtgärder	6
3.3 Friluftsliv och gränser	8
3.4 Sammanfattning av planerade skötselåtgärder	9
4. DOKUMENTATION OCH UPPFÖLJNING	10
4.1 Uppföljning av skötselåtgärder	10
4.2 Uppföljning av bevarandemål	10
5. BILAGOR	10

Skötselplanens giltighetstid

Skötselplanen har upprättats av Länsstyrelsen i Jönköpings län 2017 och gäller tills vidare men bör revideras när tillsyn eller uppföljning visar att behov finns. Beslutets syfte och föreskrifter sätter ramarna för skötselplanens revidering. Beslut om komplettering av syfte, ändring av föreskrifter, fastställande av skötselplan m.m. fattades den 1 december 2017.

Vid frågor om skötsel av reservat kontakta Länsstyrelsens växel, telefon: 010-223 60 00.

1. Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara och vårda ädellövskog och bokskog med dess biologiska mångfald
- bevara och vårda naturvärdesträd¹
- bevara den lundartade markfloran
- bevara förekommande Natura 2000-naturtyper i gynnsamt tillstånd
- inom ramen för bevarande av biologisk mångfald tillgodose behov av områden för friluftsliv.

Syftet ska nås genom att:

- granens utbredning begränsas
- bok och bokföryngring begränsas i ädellövblandskogen
- ett allt för tätt buskskikt hålls tillbaka
- naturvärdesträd och framtida naturvärdesträd frihuggs och hamlas
- området hålls besöksvänligt genom underhåll av informationstavla, rastbord och strövstig.

2. Beskrivning av området

2.1 ADMINISTRATIVA DATA

Namn	Gåeryds rasbranter
Skyddsform	Naturreservat
Areal	3,2 hektar (ha) varav vatten 0 ha
Beslut om Natura 2000	Ja (SE 0310337)
IUCN-kategori	IV – Habitat/Artskyddsområde
Miljömål	Levande skogar, Ett rikt växt- och djurliv
Län	Jönköpings län
Kommun	Värnamo
Socken	Nydala
Naturgeografisk region	Sydsvenska höglandets västdel (11)
Mittpunktskoordinater	N 6352730 – E 461093 (SWEREF99TM)
Lägesbeskrivning	Reservatet ligger vid den norra delen av sjön Rusken, cirka 25 km nordost om Värnamo.

¹ Naturvärdesträd är träd med höga naturvärden och exempel på naturvärdesträd är träd som är; grova, gamla eller senvuxna. Naturvärdesträd kan även vara träd som är märkta av brandspår, träd med kulturspår t.ex. hamlade träd, träd som innehåller risbon eller hålträd. Ett naturvärdesträd kan även vara dött eller delvis dött.

Fastighet(er)	Gåeryd 1:6 Nyttjanderätter och servitut redovisas i sakägarförteckningen, bilaga 3
Markägarkategorier	Staten (Naturvårdsverket)
Gräns	Enligt beslutskartan, bilaga 1
Förvaltare	Länsstyrelsen i Jönköpings län

Areal per markslag

Skog	3,2 ha
------	--------

Naturtyper

Natura 2000-habitat

Ädellövblandskog	0,9 ha	Nordlig ädellövskog (9020)	0,9 ha
Ädellövblandskog med rasbrant	1,1 ha	Ädellövskog i branter (9180)	1,1 ha
Bokskog	1,2 ha	Näringsfattig bokskog (9110)	1,2 ha

2.2 TOPOGRAFI, GEOLOGI OCH HYDROLOGI

Området utgörs huvudsakligen av en lövträdslädd sluttning som vetter mot sydväst. Berggrunden innehåller grönstensbergarten diorit som ger en näringsrik jordmån. Jordarten är morän. Från parkeringen är det en höjdskillnad på drygt 30 meter till områdets högsta punkt, ovanför branten, som ligger ca 227 meter över havet. Utloppet av Rusken är områdets delavrinningsområde och Lagan dess huvudavrinningsområde.

2.3 HISTORIK OCH MARKANVÄNDNING

Trakten där Gåeryds rasbranter ligger är gammal odlingsbygd. Redan på 1140-talet grundade munkar från cistercienserorden ett kloster i Nydala för att odla upp marken och sprida den kristna tron. Av laga skifteskartan över Nydala socken Gåeryd nr 1 från 1882 framgår att området betecknas som hårdvallsäng. Ännu idag kan man se spår av hävd i form av de gamla hamlade lindarna. Området kring sjön Rusken är en gammal hamlingstrakt där många markägare än idag hamlar sina träd. På den gamla ekonomiska kartan (1950-tal) ser man att reservatsområdet då hade ett tämligen tätt trädskikt. Dock var skogen fortfarande öppen och välkött. Vid botanisk inventering på 1970-talet konstaterades att området höll på att växa igen men att det fortfarande återfanns en del växter som härstammar från en öppnare landskapstyp, exempelvis slätterfibbla och svinrot. Trädskiktet domineras idag av träd i åldern 70–120 år vilket indikerar att området upphörde att hävdas som äng i början av 1900-talet.

Genom åren har återkommande gallring skett och vindfällerna har avlägsnats. Sedan området blev naturreservat har gallring av gran samt röjning av buskskiktet skett i naturvårdssyfte.

Det har tidigare funnits ett soldattorp strax öster om reservatet. Rester av husgrund och odlingsrösen finns i terrängen. I reservatet finns en källa där det förr var möjligt att hämta dricksvatten.

Inga fornlämningar finns registrerade i naturreservatet.

2.4 VÄXT- OCH DJURLIV

Den näringsrika berggrunden, som innehåller grönstensbergarten diorit, har gett upphov till en rik växtlighet i området. Ädellövslogen som klär slutningen domineras omväxlande av ek, bok eller lind. Även lönn och rönn förekommer i trädskiktet. I och nedanför branten finns ett flertal lindar som tidigare hamlats. Trädskiktet är relativt ungt, 70–120 år, med undantag av de äldre, hamlade lindarna samt en del ek och bok. Tillgången på död ved är tämligen god. Delar av reservatet består av bokskog.

Den lundartade markfloran har uppkommit som ett resultat av en näringsrik berggrund i en trakt med vanligen sur miljö. Här växer bland annat blåsippa, hässlebrodd, långsvingel, trolldruva, myskmadra och vårärt. I rasbranten finns även en rik flora av mossor och lavar. Exempel på signalarter som påträffats är fällmossa, platt fjädermossa, trubbfjädermossa, grov baronmossa, korallblylav och rostfläck. Den rödlistade svampen cinnoberspindling noterades vid inventering år 1998. Cinnoberspindling bildar mykorrhiza med bok och är mycket sällsynt i länet.

Lövslogen i Gäryds rasbranter är lämplig livsmiljö för en mängd olika fågelarter. Exempel på arter som rapporterats under häckningstid är stenkärr, kattuggla och grönsångare. Djurlivet är i övrigt dåligt undersökt.

Kända förekomster av signalarter och rödlistade arter finns samlade i bilaga 2a.

2.5 FRILUFTSLIV

Tillgängligheten för allmänheten är idag god. Parkeringsplatsen som ligger utanför naturreservatet bedöms ha tillräcklig kapacitet (plats för 5–10 bilar). I anslutning till parkeringsplatsen står en informationstavla och ett rastbord. Från informationstavlan löper en stig i en slinga runt reservatet. Det står en rastbänk intill stigen mitt i reservatet. Stigen är inte anpassad för rullstolsburna. Om det i framtiden bedöms finnas ett behov kan en alternativ sträckning av strövstigen märkas ut samt ytterligare sittplatser placeras ut i reservatet.

2.6 BEBYGGELSE OCH ANLÄGGNINGAR

Som framgår av skötselplanen finns en gammal skogsväg i norra delen av naturreservatet som förbinder grannfastigheten med den allmänna vägen.

2.7 KÄLLFÖRTECKNING

Lantmäteriets webbplats. Historiska kartor.
Länsstyrelsen i Jönköpings län, 1995. Natur i Jönköpings län.
Länsstyrelsen och Skogsvårdsstyrelsen. Strategi för formellt skydd av skog i Jönköpings län. Meddelande 2006:8.
SGU. Jordartskarta och berggrundskarta.
Länsstyrelsen i Jönköpings län, 1999. Nyckelbiotopsinventering av skyddade områden i Jönköpings län. Meddelande 1999:37.
Länsstyrelsen i Jönköpings län, 2016. Bevarandeplan för Natura 2000-område Gåeryds rasbranter.
Riksantikvarieämbetet. Fornlämningsregistret.
Statens naturvårdsverk, 1975. Gåeryd – Botanisk inventering jämte synpunkter på reservatets skötsel. SNV PM 606.
www.artportalen.se

3. Mål och skötselåtgärder för naturreservatet

3.1 ÖVERGRIPANDE MÅL MED SKÖTSELN

Naturreservatet ska utgöras av ädellövblandskog och bokskog med rik förekomst av död ved. Området ska hysa en artrik flora och fauna särskilt med avseende på den lundartade markfloran. Naturvärdesträd ska förekomma i området, bland annat i form av hamlade lindar. Om främmande arter förekommer i området är mekanisk bekämpning av dessa tillåten.

Reservatet är indelat i två skötselområden:

1. ädellövblandskog med rik markflora, naturvärdesträd och inslag av inväxande buskskikt
2. bokskog med inslag av inväxande gran

3.2 SKÖTSELOMRÅDEN MED BEVARANDEMÅL OCH ÅTGÄRDER

För skötselområdesindelning, se karta i bilaga 2b.

SKÖTSELOMRÅDE 1	ÄDELLÖVSKOG MED BRANT	2 HA
Naturtyp:	Ädellövblandskog	0,9 ha
	Ädellövblandskog med rasbrant	1,1 ha
Natura 2000-naturtyp:	Nordlig ädellövsog (9020)	0,9 ha
	Ädellövsog i branter (9180)	1,1 ha

OMRÅDESBESKRIVNING

Skötselområde 1 utgörs av själva branten och ett flackare parti nedanför denna. Här finns reservatets rikaste lundflora. Ädellövsog som klär slutningen domineras omväxlande av ek, bok eller lind. Även lönn, asp och rönn förekommer i trädskiktet. Marken är blockrik och det finns ganska gott om död ved. Rasbranten hyser en mycket rik mossflora med ett tiotal

signalarter som indikerar att rasbranten varit lövbeskuggad under lång tid. I branten finns lodytor som är rikligt bevuxna med olika filtlavar. Inväxande buskskikt har röjts löpande för att bevara markfloran. Den gamla ihåliga linden vid parkeringen har nyligen återhamlats. I mitten av skötselområdet finns en gammal återhamlad lind som är i dåligt skick. För att behålla en kontinuitet av naturvärdesträd har en ung lind hamlats.

BEVARANDEMÅL

Ädellövblandsskogen ska vara gles och hysa en artrik lundflora. Skogen ska ha ett betydande inslag av gamla ädellövträd men med en låg andel bok. Det ska finnas åldrande och avdöende träd vilket leder till att död ved finns i olika grovlekar och nedbrytningsstadier och att skogen är olikåldrig med olika trädslag. Den rika lav- och mossfloran som är knuten till skogsmiljön ska ha förutsättningar att reproducera sig och leva kvar i området. Naturvärdesträd ska förekomma i form av cirka fem hamlade lindar i olika åldrar samt enstaka solbelysta ekar i brynet mot vägen. De hamlade lindarna ska stå öppet med tillgång till direkt solljus åtminstone någon del av dagen. Arealen nordlig ädellövskog ska vara ca 0,9 ha och arealen ädellövskog i branter ska vara ca 1,1 ha.

RESTAURERINGSÅTGÄRDER

- En del av de uppvuxna bokarna i skötselområdet avverkas eller ringbarkas på grund av bokens negativa inverkan på markfloran. Det är dock viktigt att området även fortsättningsvis har inslag av bok med hänsyn till den rödlistade svampen cinnoberspindling som bildar mykorrhiza med bok.

LÖPANDE SKÖTSELÅTGÄRDER

- Inträngande buskskikt ska röjas för att bevara lundfloran. Röjningen ska inriktas på att ta bort framförallt bok- och ekplantor/träd med en diameter <10 cm samt ung gran. Även ung hassel skall röjas. På lång sikt är det dock viktigt att det sker en viss föryngring varför en liten del ek, bok och hassel ska tillåtas växa till sig. Ett intervall på 5 år mellan röjningarna bedöms vara tillräckligt.
- Hamling av de tidigare hamlade lindarna med 3–7 års mellanrum.
- Nyhamling av lindar genomförs inom tre år. Därefter sker nyhamling endast vid behov för att uppnå målet. De nyhamlade träden återhamlas sedan efter 3–5 år. Därefter ska dessa träd liksom de tidigare hamlade träden hamlas med 3–7 års mellanrum.
- Frihuggning kring de hamlade träden för att skapa ljusbrunnar.
- Friställning av ekar i brynet mot vägen genom röjning av konkurrerande träd, med syfte att förlänga livet på träden, gynna grovlekstillväxten och göra dem mer solbelysta.
- Om det visar sig att död ved på vissa platser påverkar lundfloran negativt kan veden flyttas inom reservatet och placeras i faunadepåer på lämplig plats.

SKÖTSELOMRÅDE 2	BOKSKOG	1,2 HA
Naturtyp:	Bokskog	1,2 ha
Natura 2000-habitat:	Näringsfattig bokskog (9110)	1,2 ha

OMRÅDESBESKRIVNING

Skötselområde 2 är beläget ovanför branten i områdets östra del samt i reservatets nordvästra hörn. Trädsiktet domineras av bok med inslag av ek, björk, tall, rönn, asp och gran. Bokskogen är olikåldrig och har inslag av stående död ved och stora block.

BEVARANDEMÅL

Området ska vara en bokskog med betydande inslag av gamla bokar. Naturliga processer som åldrande och avdöende leder till att död ved finns i olika grovlekar och nedbrytningsstadier och att skogen är olikåldrig. Arealen bokskog ska vara ca 1,2 ha.

LÖPANDE SKÖTSELÅTGÄRDER

- Reducering av gran. Ett intervall på 5 år bedöms vara tillräckligt.

3.3 FRILUFTSLIV OCH GRÄNSER

Området ligger lättillgängligt intill landsvägen. Alldeles utanför naturreservatet finns en parkeringsplats och ett rastbord. Vid parkeringen står en informationstavla som är utgångspunkt för den strövstigen som går i en slinga genom området. En alternativ sträckning nedanför branten kan vid behov markeras ut i terrängen. I mitten av naturreservatet står en bänk i anslutning till strövstigen. Vid behov kan ytterligare ett rastbord placeras ovanför branten. Strövstigen är inte anpassad för rullstolar.

För lokalisering av friluftsanordningar, se karta i bilaga 2b.

BEVARANDEMÅL

Reservatets gränser ska vara markerade. Besökare till naturreservatet ska kunna ta del av föreskrifter och information om områdets naturvärden genom informationstavlor som är i gott skick. Det ska finnas en markerad och väl underhållen strövstigen och ett till tre väl underhållna rastbord/bänkar. Informationen i området ska förhöja upplevelsen av besöket, hjälpa besökarna att få sina förväntningar uppfyllda och bidra till att syftet med områdesskyddet uppnås.

SKÖTSELÅTGÄRDER

- Naturreservatets utmarkerade gräns hålls i gott skick.
- Rastbord/bänkar underhålls och byts ut vid behov.
- Informationstavlan ska innehålla karta över området, information om naturreservatets naturvärden och naturreservatsföreskrifter för allmänheten. Tavlan underhålls och uppdateras vid behov.

- Strövstigen underhålls vid behov. Om behov föreligger kan en alternativ sträckning märkas ut nedanför branten.

UPPLYSNING

Parkeringsplatsen ligger utanför naturreservatet och sköts inte av naturreservatsförvaltaren.

3.4. SAMMANFATTNING AV PLANERADE SKÖTSELÅTGÄRDER

Åtgärd	Var	När
Gränsmarkering	Yttergräns	Underhålls vid behov
Informationsskylt	Vid parkering, se karta i bilaga 2b	Underhålls vid behov
Rastbord/bänkar	Se karta i bilaga 2b	Underhålls vid behov
Strövstig	Se karta i bilaga 2b	Underhålls vid behov
Återhamling av gamla lindar	Skötselområde 1	Vart 5-7:e år
Nyhamling och återhamling av efterträdare till äldre hamlade lindar	Skötselområde 1	Nyhamling av lindar inom 3 år efter att beslutet vunnit laga kraft. Därefter nyhamling vid behov. Första återhamling efter 3-5 år.
Frihuggning kring hamlade träd	Skötselområde 1	Vid behov
Röjning av ung gran	Hela reservatet	Vart 5:e år
Reducering av gran genom ringbarkning eller avverkning	Skötselområde 2	Vid behov
Röjning av igenväxningsvegetation	Skötselområde 1	Vart 5:e år
Friställning av ekar	Brynet mot vägen i skötselområde 1	Inom 1 år efter det att beslutet vunnit laga kraft.
Avverkning/ringbarkning av en del av de uppvuxna bokarna	Skötselområde 1	Inom 1 år efter det att beslutet vunnit laga kraft.
Flytt av död ved till faunadepåer.	Skötselområde 1	Vid behov

4. Dokumentation och uppföljning

4.1 UPPFÖLJNING AV SKÖTSELÅTGÄRDER

Skötselåtgärder som utförs inom naturreservatet ska följas upp och dokumenteras enligt Naturvårdsverkets och Länsstyrelsens riktlinjer.

4.2 UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL

En fördjupad uppföljning av naturreservatets värden (natur- och friluftslivs-värden) och de uppsatta bevarandemålen bör ske. Uppföljningen ska ske enligt riktlinjer för uppföljning av skyddade områden.

5. Bilagor

- 2a Artlista
- 2b Skötselplankarta

Urval av arter inom naturreservatet Gåeryds rasbranter i Värnamo kommun

Nedan redovisas kända förekomster av rödlistade arter, signalarter, arter i EU:s art- och habitatdirektiv och fågeldirektiv samt andra arter av intresse. Arterna är indelade i grupp och därefter i bokstavsordning efter det svenska namnet med det latinska namnet inom parentes.

Kategori: RE (nationellt utdöd), CR (akut hotad), EN (starkt hotad), VU (sårbar) NT (nära hotad), DD (kunskapsbrist), S3 (høgt signalvärde), S2 (medelgott signalvärde), S1 (låg signalvärde). EU (arter i art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet).

Inventerat: det år som senaste fyndet observerades.

Referens: LST (Länsstyrelsen, nyckelbiotopsinventering 1998 samt arter noterade vid fältbesök), NV (Naturvårdsverket, botanisk inventering 1974. Arter funna år 1967 nämns i samma rapport men är inventerade av Hakon Hjelmqvist), AP (Artportalen)

Tabell över kända förekomster av rödlistade arter, signalarter, arter i EU:s art- och habitatdirektiv och fågeldirektiv samt andra arter av intresse. Sekretessarter är inte angivna.

Art	Kategori	Inventerat	Referens
Mossor			
Fällmossa (<i>Antitrichia curtipendula</i>)	S3	1998	LST
Grov baronmossa (<i>Anomodon viticulosus</i>)	S3	1998	LST
Guldlockmossa (<i>Homalothecium sericeum</i>)	S2	1998	LST
Klippfrullania (<i>Frullania tamarisci</i>)	S3	1998	LST
Krushättemossa (<i>Ulotia crispata</i>)	S2	1998	LST
Mörk husmossa (<i>Hylocomiastrum umbratum</i>)	S3	1998	LST
Platt fjädermossa (<i>Neckera complanata</i>)	S3	1998	LST
Porellor (<i>Porella spp.</i>)	S3	1998	LST
Trubbfjädermossa (<i>Homalia trichomanoides</i>)	S3	1998	LST
Västlig hakmossa (<i>Rhytidiadelphus loreus</i>)	S2	1998	LST
Lavar			
Grynig filtlav (<i>Peltigera collina</i>)	NT, S3	1998	LST
Korallblylav (<i>Parmeliella triptophylla</i>)	S3	1998	LST
Rostfläck (<i>Arthonia vinosus</i>)	S1	1998	LST

Korallav (<i>Sphaerophorus globosus</i>)		1998	LST
Svampar			
Cinnoberspindling (<i>Cortinarius cinnabarinus</i>)	NT, S3	1998	LST
Kärlväxter			
Backsmörblomma (<i>Ranunculus polyanthemus</i>)	NT	1974	NV
Blåsippa (<i>Hepatica nobilis</i>)	S1	2016	LST
Lundelm (<i>Elymus caninus</i>)	S2	1967	NV
Myskmadra (<i>Galium odoratum</i>)	S3	2016	LST
Skogsalm (<i>Ulmus glabra</i>)	CR	1974	NV
Skogslind (<i>Tilia cordata</i>)	S3	2016	LST
Slätterfibbla (<i>Hypochaeris maculata</i>)	VU	1974	NV
Svart trolldruva (<i>Actaea spicata</i>)	S3	1998	LST
Tandrot (<i>Cardamine bulbifera</i>)	S3	1974	NV
Tibast (<i>Daphne mezereum</i>)	S1	1974	NV
Ormbär (<i>Paris quadrifolia</i>)	S1	1967	NV
Vårärt (<i>Lathyrus vernus</i>)	S3	2016	LST
Underviol (<i>Viola mirabilis</i>)	S3	1974	NV
Vätteros (<i>Lathraea squamaria</i>)	S3	1967	NV
Åkerrättika (<i>Raphanus raphanistrum</i>)	VU	1984	AP

Källförteckning

Artdatabanken 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015.

Bilaga 2 till art- och habitatdirektivet.

Länsstyrelsen i Jönköpings län 1999. Nyckelbiotopsinventering av skyddade områden i Jönköpings län. Meddelande 1999:37.

Naturvårdsverket 1975. Gäeryd – naturreservat – Jönköpings län – botanisk inventering jämte synpunkter på reservatets skötsel. SNV PM 606.

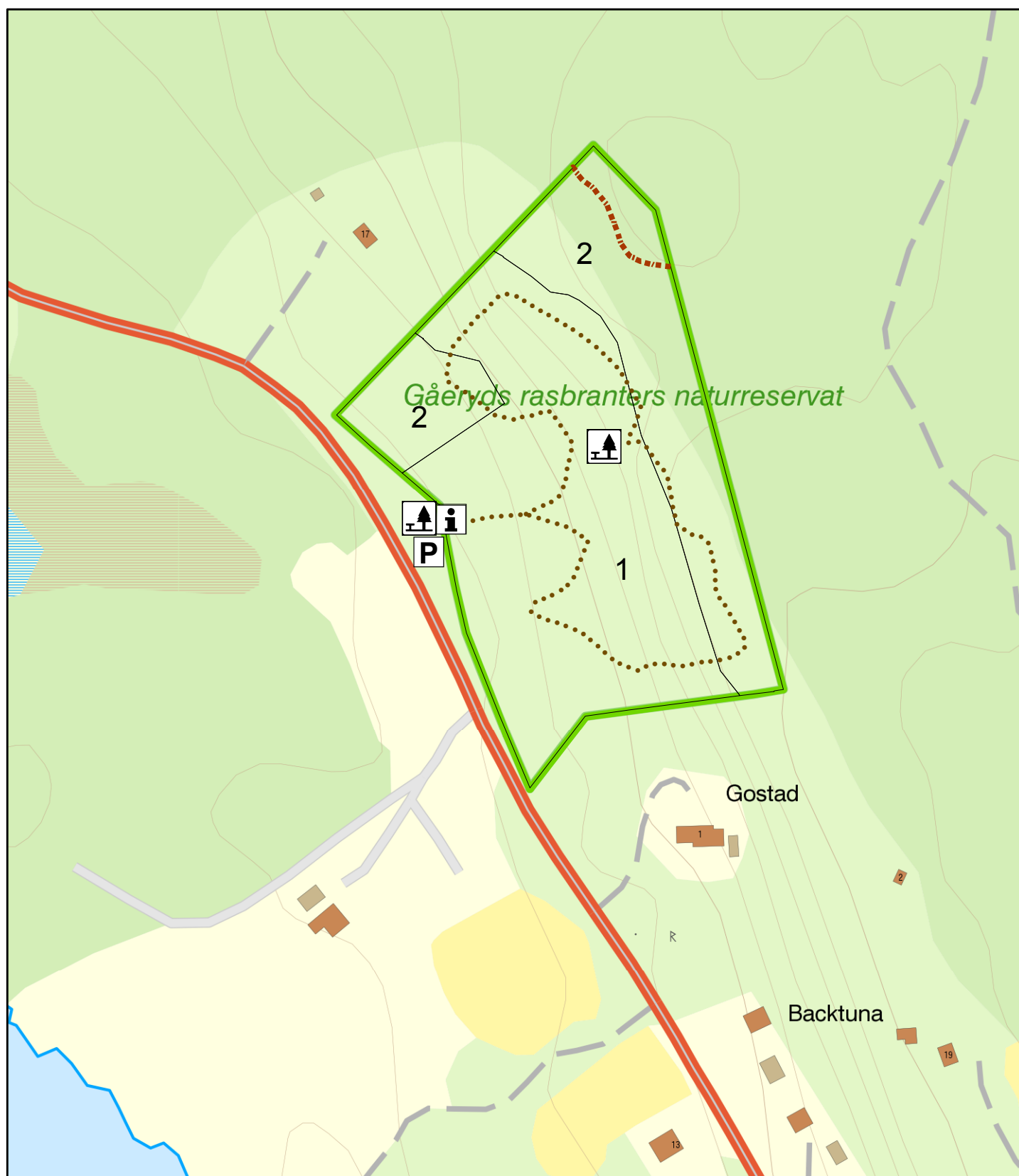
Skogsstyrelsen 2000. Signalarter – indikatorer på skyddsvärd skog.

www.artportalen.se

Naturreservatet Gåeryds rasbranter

Bilaga 2b

Skötselplankarta
Tillhör Länsstyrelsens beslut
Dnr: 511-3901-2017 Datum: 2017-12-01

Länsstyrelsen
i Jönköpings län

© Lantmäteriet Geodatasamverkan
© Länsstyrelsen Jönköping

Bord/bänk

Parkering

Informationsskylt

Strövstig

Skogsväg

Skötselområden

Naturreservatsgräns

1:2 500

